

**Bijzondere leerstoel namens het KSGV  
'Levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid,  
met bijzondere aandacht voor het domein van de geestelijke verzorging'  
aan de faculteit Godgeleerdheid en Godsdienstwetenschap  
van de Rijksuniversiteit Groningen**

**Concept jaarverslag oktober 2018 - oktober 2019**

**prof. dr. T.H. Zock**

**Context**

De bijzondere leerstoel 'Levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid, met bijzondere aandacht voor het domein van de geestelijke verzorging' is ingesteld door het KSGV, Studiecentrum voor levensbeschouwing en geestelijke volksgezondheid, en wordt financieel ondersteund door de VVP, Beweging voor eigentijds geloven. Per 1 november 2005 is de leerstoel in een omvang van 0.2 fte bezet door dr. T.H. Zock. De leerstoel is ondergebracht bij de vakgroep Vergelijkende Religiewetenschap van de Faculteit Godgeleerdheid en Godsdienstwetenschap van de Rijksuniversiteit Groningen. De leerstoelhouder was tot 1 maart 2014 aan deze faculteit tevens werkzaam als hoogleraar godsdienstpsychologie met bijzondere aandacht voor de geestelijke verzorging (zie verder [www.rug.nl/staff/t.h.zock/index](http://www.rug.nl/staff/t.h.zock/index)). Vanaf 1 januari 2015 heeft zij tevens een eigen bedrijf op het gebied van training, supervisie en coaching (zie [www.hettyzock.nl/](http://www.hettyzock.nl/)).

Het curatorium van de leerstoel bestond tijdens de verslagperiode uit de leden: prof. dr. M. Popovic (Rijksuniversiteit Groningen), prof. mr. dr. A.R. Mackor (Rijksuniversiteit Groningen) en prof. dr. M.H.F. van Uden (voorzitter curatorium, Universiteit van Tilburg).

De 'Stichting Geestelijke Verzorging en Geestelijke Gezondheid' (SGV&GG) is belast met het verwerven en beheren van geldmiddelen ten behoeve van de leerstoel. Het bestuur van de SGV&GG bestond tijdens de verslagperiode uit de leden dr. N.M. Hijweege-Smeets (voorzitter), W. Jumelet (penningmeester) en G. Eijsbouts (secretaris).

Het KSGV is een studiecentrum dat zich richt op de relatie tussen levensbeschouwing en geestelijke gezondheid. Een belangrijk streven van het KSGV is het bevorderen van een geestelijk gezonde omgang met levensbeschouwing en zingeving. Het KSGV wil deze doelstelling realiseren door studiebijeenkomsten, publicaties, onderzoek, deskundigheidsbevordering, en door het instellen en instandhouden van bijzondere leerstoelen. Het KSGV onderneemt zijn activiteiten vanuit een christelijke inspiratie.

De VVP (Vereniging van Vrijzinnige Protestanten in Nederland) is een beweging voor eigentijds geloven. Vrijzinnigheid is een persoonlijke manier van geloven, die geworteld is in het christendom. Vrijzinnig geloven kenmerkt zich door een vrije en kritische

omgang met de Bijbel en de christelijke traditie; kritisch want zowel Bijbel als tradities zijn gevormd binnen een bepaalde context, en vrij omdat iedere generatie haar eigen vertaling moet maken. Vrijzinnigheid is open naar de cultuur en gericht op menselijkheid.

De VVP neemt haar plaats in binnen de Protestantse Kerk in Nederland, terwijl het gesprek met anderen in alle openheid wordt gezocht.

## **Algemeen**

Ook in deze verslagperiode werd de nodige tijd besteed aan het onderhouden van contacten met het *beroepsveld van de geestelijke verzorging*. De leerstoelhouder was vooral actief in het overleg over en onderzoek naar geestelijke verzorging in de eerste lijn, die een impuls heeft gekregen door een grote subsidie van het ministerie van VWS, die moet leiden tot structurele financiering van geestelijke verzorging in de thuissituatie.

Op *onderzoeksg gebied* werd veel tijd besteed aan het door ZonMw gefinancierde praktijkonderzoek ‘Spirituele zorg dichtbij huis’. Daarnaast werden, samen met promovendi, enkele artikelen gepubliceerd. Ook werd meegewerkt aan een aanvraag voor een NWO call Social Sciences & Humanities rond digitalisering, met als titel: ‘“This is me”, developing a digital intervention to stimulate personal recovery in people with severe mental illness’. Deze aanvraag is op 23 september 2019 ingediend.

De leerstoelhouder begeleidde een *masterstudent* en diverse *promovendi*.

Voor de *VVP* en het *KSGV* werden diverse activiteiten ontplooid.

## **Onderzoeksproject ‘Spirituele zorg dichtbij huis’**

Op 1 maart 2019 kon, na een lange aanloopperiode, het onderzoek ‘Spirituele zorg dichtbij huis’ van start gaan. In najaar 2018 werd hiervoor een subsidie verkregen van ZonMw, en samen met de eerder verkregen subsidies van Stichting Porticus en PIN (Projecten in Nederland) was daarmee het benodigde geld bij elkaar.

Het onderzoek wordt uitgevoerd aan de RUG, samen met dr. Anja Visser-Nieraeth en prof.dr. Jos Pieper (TST/KSGV). De leerstoelhouder is projectleider, dr. Visser heeft de dagelijkse leiding van het onderzoek, Prof.dr. Pieper is adviseur. Er werden twee onderzoeksassistenten (0,5) geworven en aangesteld.

Het onderzoek zal een kleine drie jaar duren.

In het onderzoek wordt samengewerkt met twee andere door ZonMw gefinancierde projecten naar geestelijke verzorging in de eerste lijn, uitgevoerd aan de UvH en de TST/VU. De drie onderzoeken staan bekend onder de naam PLOEG (Palliatief Landelijk Onderzoek Eerstelijns Geestelijke Verzorging): [www.zonmw.nl](http://www.zonmw.nl)

De focus ligt in eerste instantie op geestelijke verzorging voor palliatieve patiënten en ouderen, met uitbreiding naar andere doelgroepen als uiteindelijk doel.

## **Begeleiding van master studenten**

In de verslagperiode werd 1 masterscriptie mede begeleid.

## **Promotiebegeleiding**

### *Promovendus aan de faculteit*

-Anieljah de Kraker, 'Geestelijke verzorging in het aardbevingsgebied' (start 1 juli 2019) (samen met dr. J.K. Muthert, RUG, en prof.dr. M.N. Walton, PThU); promotie in 2022.

### *Buitenpromovendi*

-Eva Ouwehand, predikant-geestelijk verzorger: 'Tussen hemel en hel. Onderzoek naar religieuze en spirituele ervaringen die verband houden met de bipolaire stoornis' (start: 2014) (samen met dr. J.K. Muthert, RUG, en prof.dr. A. Braam, UvH); de promotie is gepland op 30 januari 2020.

-Victor Counted, 'Religion and Place from the Lens of Attachment. A Mixed Method Study on the Effects of an Attachment-to-Place Relationship on the Religious Experience of African Students in the European Space' (start 2015) (samen met dr. K.E. Knibbe); promotie vond plaats op 27 juni 2019.

### *Overige betrokkenheid bij promoties*

-Lid van leescommissie van Luis Cruz-Villalobos: 'A Practical Theology of Posttraumatic Coping. Hardiness, Resilience, Posttraumatic Growth, and Second Corinthians', VU Amsterdam.

-Lid van lees- en oppositiecommissie van Klara Malinakova, "Spirituality and health: their associations and measurement problems", Rijksuniversiteit (promotie: 12 juni 2019).

## **Publicaties**

### Wetenschappelijk

-(together with Victor Counted), 'Place Spirituality: An attachment perspective', *Archive for the Psychology of Religion*, Vol. 41(1), pp. 12-25. DOI: 10.1177/0084672419833448.

-(together with Eva Ouwehand and others), 'Prevalence of Religious and Spiritual Experiences and the Perceived Influence Thereof in Patients With Bipolar Disorder in a Dutch Specialist Outpatient Center', *The Journal of Nervous and Mental Disease*: March 8, 2019 (Volume published ahead of Print) Doi: 10.1097/NMD.0000000000000965

-(together with Eva Ouwehand and others), “‘The Awful Rowing toward God’”: Interpretation of Religious Experiences by Individuals with Bipolar Disorder’, *Pastoral Psychology* 68(4), 437-462. First online May 11 2019. DOI: 10.1007/s11089-019-00875-4 [links.springernature.com/](https://links.springernature.com/)

-(together with Eva Ouwehand and others), ‘Holy Apparition or Hyperreligiosity: Prevalence of Explanatory Models for Religious and Spiritual Experiences in Patients with Bipolar Disorder and their Associations with Religiousness’, *Pastoral Psychology*, accepted and in press (June 1 2019).

#### Vak- en populaire publicaties

-‘Traditie: Veilige bedding of doodlopend spoor’, *Vrijzinnig*, 11 (2018), nr 4, p. 12.

-‘Geestelijke ruimte in de zorg’, *Vrijzinnig*, 12 (2019), nr 3, p. 12.

#### **Lezingen, congressen, studiedagen**

##### *Lezingen in een academische setting*

-‘Na-apers en concurrenten. Over de samenwerking tussen positieve psychologie en geestelijke verzorging’, KSGV studiebijeenkomst, Utrecht, 29 maart 2019.

-‘*The integrative power of imagination in supervision*’, lezing op het tweejaarlijkse symposium van de IAPR (International Association for the Psychology of Religion), Gdansk, 31 augustus 2019.

-‘ “Ain’t talkin”. Geestelijke verzorging in modern times’, symposium ter gelegenheid van het afscheid van prof.dr. J. Pieper en prof.dr. M. van Uden, Tilburg, 27 september 2019.

##### *Lezingen voor een breder publiek*

-‘Veerkracht’ – lezing op de oecumenische dialoogavond van de Geertekerk, de moskee Omar Al Farouk en andere religieuze groeperingen in Utrecht, Geertekerk, 21 november 2018.

-‘Harry Potter and the magic of imagination’, lezing voor het Groninger Studenten Pastoraat, Nieuwe Kerk Groningen, 28 november 2018.

##### *Congressen*

-Conference ‘ “Do we have a case?” International conference on case study research in

chaplaincy', Amsterdam, 25-26 februari 2019.

-ReChap Working Conference: Gentofte (Copenhagen), June 17-18 2019  
(Onderzoekers geestelijke verzorging uit Scandinavië en Nederland, die momenteel samen een themanummer van een tijdschrift voorbereiden.)

-Tweejaarlijkse conferentie van de IAPR (International Association for the Psychology of Religion), Gdansk, 31 augustus – 2 september 2019.

### **Relevante lidmaatschappen**

-Lid van het bestuur van het KSGV.

-Lid van de redactieraad van International Series in Mental Health and Religion (Shaker Verlag, Aachen).

-Lid redactieraad Tijdschrift Geestelijke Verzorging (TGV) (sinds jan. 2018)

-Mede-organisator van het Noordelijk Netwerk voor Zingeving, Ethiek & Zorg.

-Lid Vrijzinnig Universitair Netwerk (VUN).

-Lid van voorbereidingscommissie 'De Vrijzinnige Lezing'

-Lid Raad van Advies van het OVP (Opleidingsinstituut voor theologie, levensbeschouwing en geestelijke begeleiding in Vrijzinnig Perspectief).

-Lid van de Commissie van Bezwaar van Vrijzinnigen Nederland.

### **Advisering en diversen**

- IBCSR Research Review A digest of new scientific research concerning religion, brain & behavior April, 2018, p. 58: abstract Capps article, in the category 2.3 Spirituality & Health: Method and Theory.

-Interview UK (Universiteitskrant RUG), 4 december 2018  
<https://www.ukrant.nl/magazine/het-evangelie-van-harry-potter/>

-Lid van de visitatiecommissie opleidingen theologie en religiewetenschap (5 opleidingen), 2019-2020.

## **Activiteiten direct relevant voor de Vereniging van Vrijzinnige Protestanten in Nederland**

-De leerstoelhouder is de 'trait-d'union' tussen KSGV en VVP, en beoogt ondermeer vanuit de redactie van het KSGV publicaties te initiëren die relevant zijn voor vrijzinnige voorgangers.

-Lid van de Raad van Advies van het OVP (Opleidingsinstituut voor theologie, levensbeschouwing en geestelijke begeleiding in Vrijzinnig Perspectief).

-Secretaris/penningmeester van Stichting Steunfonds Vrijzinnig Hervormd Godsdienstig Leven.

-Lid voorbereidingsgroep 'De vrijzinnige lezing' (Rick Benjamins).

-Lid van het Vrijzinnig Universitair Netwerk.

-Artikelen in *Vrijzinnig*

T.H. Zock  
Groningen, 1 oktober 2019